

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 16. vsakega meseca na celi polji. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise, naročnino in oznanila prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 15.

V Ljubljani, 1. avgusta 1881.

Tečaj XXI.

O poučevanju v petji.

(Referat pri okrajni učiteljski konferenci 7. julija 1881. l. v Radovljici.)

Naloga mi je, da govorim o poučevanju petja v šoli. Samo ob sebi se ume, da nam mora pri poučevanju v petji pred očmi biti oni smoter, katerega nam predpisujejo učni načerti. Seveda je drugo vprašanje, ali nam je pa moč tudi doseči vse, kar nam ukazuje poučevalni navod (Lehrgang). Kolike važnosti je petje sploh za človeka in da se toraj uže pri mladini mora začeti intenzivno poučevanje, mi ni treba posebej povdarjati, ker je tega itak vsak izmed nas prepričan. A kakor pravijo, da več potov pelje v Rim, tako se tudi pri poučevanju v petji želi priti po raznih potih do cilja, toda tudi z različnim uspehom. Učni načert nam veli: Cilj poučevanja v petji je: glasovni čut buditi, učencem estetični čut in oblaževanje serc pospeševati in domovinsko ljubezen oživljati. Učence je treba sposobiti, da pojó navadne pesmi s posebnim ozirom na národno petje. Ta cilj je za vse verste národnih šol jednak. In zdi se mi, da se to tukaj ukazano tudi doseže lahko. Druga pa je z dosego smotra, katerega nam stavi „Lehrgang“. Ne bom se spuščal v kritiko tega „Lehrganga“, a toliko naj mi bo dovoljeno omeniti, da učitelji nismo čudodelniki in torej ne moremo učencev naučiti na note peti, če bi tudi osem let v šolo hodili. In to še posebno na deželi ne. Ne rečem, da v mestih sem ter tja kak otrok zna abc-not, a tega se ni v šoli naučil, nego doma pri muzikaličnih stariših ali pa pri učitelji godbe. To bi bila torej le potrata časa, če bi tudi vsi učenci bili od doma muzikalično nadarjeni. Toliko sem moral omeniti od teh not, ker v načertu, kako naj se v petji poučuje v naših šolah, teh not niti ne omenjam ne.

Torej po učnih načertih nam je odkazana za petje 1 ura, oziroma $\frac{1}{2}$ uri. Priporočal bi, da se učenci vadijo rajši celo uro ob enem, kakor po dvakrat po pol ure; ker se v jedni uri dá vendar kaj doseči, dočim bi se v pol ure ubogo malo naučili, a še naučeno večinom pozabili do prihodnje pol ure. Seveda je pri najnižjem oddelku treba ponavljati eno pesen velikokrat, da jo znajo. A pri višjih oddelkih se pa morajo učenci v jedni uri vsake pesni toliko naučiti, da je lahko ponavljajo takoj samostojno. Ker imamo na naših šolah po dva in dva oddelka skupaj, tedaj se meni zdi, da je najboljši, da se oba oddelka skupaj poučujeta v petji. To je posebne vrednosti v spodnjih oddelkih, kjer torej drugi oddelek prvemu pomaga na noge takó, kakor noben instrument ne, ker je bolj izurjen.

Muzikalni ritmični čut se mora začeti pri učencih gojiti takoj z vstopom v šolo. Prilik zato je dovolj: Da le ene omenim, je sploh znano, da moramo učence koj v začetku vaditi, da na dana vprašanja odgovarjajo v kratkih stavkih. Dobro pa je tudi, da se vadijo otroci ne le posamezno odgovarjati, nego tudi v koru. Takrat jih pa že lahko vadimo, da nam n. pr. odgovarjajo v „a“ ali „g“ ali „f“, odgovarjati pa morajo tudi v odstavkih. Na ta način se 1. pilijo ušesa, 2. zbuja ritmični čut, 3. se pa s tem otroci oserčujejo, da glasno govoré, iz tega pa sledi, da si glas krepé in čistijo. Take vaje se ponavljajo tudi potem, ko učenci uže čitajo. Pri tem pa se te vaje že lahko toliko razširijo, da beró učenci pol berila n. pr. v „a“ drugo polovico pa v „g“. V tretjem mesci pa se lahko uže učé kako lahko pesen, seveda táko, ki se prilega njihovemu duhu in gre v ušesa. Taka pesen n. pr. bi bila št. 19. II. zvezka „Slavček“. Besede pa treba, da jih učitelj učencem razloži, ter ž njimi vadi dokler brati ne znajo. Pozneje pa morejo učenci pesni prepisovati v zvezke, koje imajo nalašč zato, ter se tako učé tudi pravopisja.

Pesen mora učitelj peti ali pa igrati nekterekkrat vso, da dobe učenci pojem v njej. Ta čas otroci mirno sede in poslušajo. A potem je pa pesen treba učiti po odstavkih. Vselej se mora drugi odstavek vezati s prvim, tretji z drugim in oba potem s prvim itd. Učitelj naj začetkom poskuša najzmožnejše učence po jednega, po dva in po več skupaj. Manj zmožni naj samo poslušajo. In ko so se zmožnejši pesni za silo naučili, naj počivajo. Potem pa učitelj prav tako vodi z vsemi drugimi. In ko so pesen tako predelali, naj pojó še-le vsi skupaj nekterekkrat s pomočjo učiteljevo. A dalje naj pa sami poskušajo. Učitelj pa naj popravlja napake in ustavlja tiste, ki vmes brenče brez naravnega takta in brez ušes, ker če jih ne ustavlja, pa še une motijo, ki pesen sicer že dosti dobro pojó, a vendar še niso trdni dovolj, da bi drugih napake ne motile. Saj veste, da človek raje posnema slabo nego dobro. Pri tem popravljanji pa mora biti učitelj vesten a pri ustavljanji

pa ljubeznjiv. Da učenci sim ter tja kako pesen napačno pojó, je dostokrat kriv premalo določen instrument, ali pa učitelj, ki se le preveč zanaša, da učenci s spremljevanjem itak prav pojó. Učence pa, ki nimajo nikake ali pa vsaj jako pičlo zmožnost, naj učitelj ljubeznjivo ustavi ter jim priporoča, da naj pesen le na tihem poskušajo z drugimi peti, dokler je ne znajo. Ker, če bi učitelj take učence surovo ustavil, bi gotovo žalil njihovo rahločutnost in storil, da bi obupali nad svojimi močmi ter na ta način zaterl v njih še tiste male količke zmožnosti, ki morebiti bivajo v tem ali onem, in pa tisto nedolžno veselje, koje ima vsaj nekaj vsak učenec za ta predmet.

Skušnja me uči, da se učenci vselej bolj pravilno in očito naučé pesni, če jih učitelj uči s svojim glasom, ker je vsak instrument le potuha otrokom, da torej malo samostojno in nepravilno pojó, kajti učitelj, ki igra, ne sliši vsake napake, ki se pa potem le prerada ukorenini, učenci pa bolj leno pojó, ter se ne trudijo Bog ve kaj, da bi pravilno peli, ker se male nepravilnosti le prerade v instrumentu potrpe. Če pa že učitelj pesen nauči z inštrumentom, tedaj pa mora, ko imajo učenci uže dovolj samostojnosti, ukazati jim, da pojó brez instrumenta. Tedaj pa je učiteljeva dolžnost, da vse napake, ki so se morebiti urinile pri petji z instrumentom, skerbno popravlja in preje ne neha, dokler ni pšenica čista ljulike.

Ko se deca pesni na ta način privadi v pevski uri, potem jo pa lahko ponavljamo vsak dan z učenci k sklepu šole par minut. S tem si jo dobro utisnejo v spomin in učitelj pa lahko tudi eventualno še iztrebi kako lapako.

Pervi oddelek se lahko nauči 3 — 5, drugi 10 — 15, tretji in čerterti pa 20 in več pesni. Omenim naj še k temu, da je dobro, ako višji oddelki te pesni, katere so se učili v nižjih, večkrat ponavljajo. Na ta način indirektno uče svoje mlajše tovariše teh pesni ter lajšajo učitelju delo. Učitelj pa tudi še na drug način olajša delo sebi in učencem. Prepričan sem, da vsi radi poslušamo otroško in sploh pošteno petje. Priporočajmo torej učencem, naj sploh pri igrah, na paši itd. pojó v šoli naučene pesni. S tem dosežemo neizrečeno veliko več, nego samo olajšavo sebi in učencem. S tem dosežemo, da se poštena pesen širi ne le med otroci za šolo še nedoraslimi, nego tudi med odraslenimi ljudmi. In koliko se s tem doseže, vsak sam dobro čuti in ve ali pa si vsaj lahko predstavlja. To pa se mi zdi najlepši cilj petja v šoli.

Konečno pa naj še izpregovorim besedo o tem, kakošnih pesmi naj odbira učitelj in goji v šoli. Odkor nas je g. prof. Nedvčd obdaril s svojim „Slavčekom“, pač ni težko primernih pesni dobiti. Ker jih je pa v tej zbirki taka množina, tedaj pa vendar lahko malo izbiramo, ker pravijo, da je za učence najboljše še le dobro dovolj. Odbirajmo torej

take pesni, katere gredo prvič v ušesa, drugič pa, da so tako osnovane, da se prillegajo otroškemu duhu in mišljenju. V zadnjih dveh letih pa morajo biti večinoma národne in pa take umetne, katere lahko poje mladenič ali mož, dekcle ali žena, kajti same otroške pesmi odrasli le preradi pozabijo, ker se jih deloma sramujejo, deloma se pa več ne prillegajo njihovemu duhu in njihovi družbi. Jaz sem n. pr. v Gorjah poučeval te-le pesni iz „Slavčeka“ zv. II. št. 19. 41., zv. I. št. 11. 14. 29. 37. 20. 48. 5. 3. 23. 27. 41., zv. II. št. 11. 16. 24. 27., zv. III. št. 10. 27. 34. 35. 39. 62. 64. 68. Poleg teh pa še druge pri posebnih prilikah n. pr. ob priliki carjevič Rudolfove poroke itd. A ne učimo samo svetnih pesni, nego tudi cerkvene. Moja misel je ta, da otroci morajo pri svojih štirih mašah (ali kolikor jih še imajo v šolskem letu) sami petje preskerbeti. Če ne pojó vsi, pa naj vsaj najzmožnejši. Na ta način se širi tudi pravi muzikaličen okus in duh med ljudstvom. Če torej z lepim svetnim in nekoliko tudi cerkvenim petjem širimo po navedenem poti oblaževanje serc in oživljanje prave domovinske ljubezni ne le v šoli, nego prav za prav med vse ljudstvo mlado in staró, menim, da tedaj bomo še le dosegli pravi in vzvišeni smoter poučevanja v petji v šoli in da nas bode tedaj narod ohranil v dobrem spominu.

Janko Žirovnik.

E.

Dr. Jožef Rogač.

*
 Kratko sijale so zvezde prijazne,
 V sanjah prijetnih te zibal je up;
 Jezo si sreče občutil sovražne,
 Zgodej okusil življenja si strup.
 Dr. Fr. Prešern.

Rodil se je Rogač Jože 25. jan. 1834 v Zagradcu dekanije Šmarjske, učil se v šolah latinskih Alojznik in v bogoslovnih v Ljubljani, posvečen 30. jul. 1857, postal dohtar sv. pisma l. 1860 na Dunaju, služil za kaplana po Dolenjskem v Boštanju, Šent-Jernejju, na Kerki, v Dobrepolji in v Križevem poleg Kostanjevice, obolel ter v pokoj dejan živél pri bratu svojem duhovnu Antonu v Istri, kjer je 16. aprila 1874 umerl v Novigradu (Castelnuovo) dekanije Jelšanske.

Za slovenščino se je vnel bil nekaj vže domá v Zagradcu, kjer je mnogo let služil duhovnik Jakob Krašnja (r. v Černem Verhu 1810, posv. 1841, n. 1878), znan Hrec iz Gajeve Danice, Vrazovih pisem, iz Novic i. t. d., nekaj v Alojznici, kjer je dopisoval v domači časnik Daničico, pa v bogoslovji, in tu se je lotil javnega pisanja.